

دُعای سجده شکر

حضرت صادق علیه السلام روایت کرده: پدرم را شبی در مسجد به

حال سجده دیدم، شنیدم می گریست و این دعا را می خواند:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي، حَقًّا حَقًّا؛ سَجَدْتُ لَكَ يَا رَبِّ تَعَبُّدًا

منزهی تو، خدایا تو پروردگار منی، به راستی از روی بندگی و بردگی برای تو سجده کردم، ای پروردگارم

وَرَقًّا . اللَّهُمَّ إِنَّ عَمَلِي ضَعِيفٌ فَضَاعِفُهُ لِي . اللَّهُمَّ قِنِي

خدایا، خدایا، به درستی که عمل من کم است بر آن بیفزای، خدایا مرا از

عَذَابِكَ يَوْمَ تَبَعْتُ عِبَادَكَ ، وَتُبَّ عَلَيَّ ؛ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ

عذابت نگاه دار، روزی که بندگان را برانگیزی و توبه ام را بپذیر زیرا تو پذیرنده توبه

الرَّحِيمُ .

و مهربانی

چهارم: کلینی به سند معتبر روایت کرده: حضرت موسی

بن جعفر علیه السلام این دعا را در سجده می خواند:

أَعُوذُ بِكَ مِنْ نَارِ حَرُّهَا لَا يُطْفِئُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ نَارِ جَدِيدِهَا

به تو پناه می آورم از آتشی که گرمایش فرو نمی نشیند، و به تو پناه می آورم از آتشی که تازه اش

لَا يُبْلَى، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ نَارٍ عَطْشَانُهَا لَا يُرْوَى، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ

کهنه نمی گردد، و به تو پناه می آورم از آتشی که تشنه اش سیراب نشود، و به تو پناه می آورم

نَارٍ مَسْلُوبُهَا لَا يُكْسَى .

از آتشی که برهنه اش پوشیده نگردد.

پنجم: کلینی به سند معتبر روایت کرده: مردی به حضرت

صادق علیه السلام شکایت کرد: امّ ولدی [امّ ولد به کنیزانی گفته

دُعایِ سجدِ شکر

می‌شود که از مالکان خود دارای فرزند می‌شوند] دارم که علیل است، فرمود: پس از هر نماز واجب در سجده شکر بگوید: **يَا رَوْوْفُ يَا رَحِيمُ، يَا رَبِّ يَا سَيِّدِي**؛ آنگاه حاجت خود را بطلبد. ششم: در بسیاری از روایات معتبر نقل شده: امام صادق و امام کاظم عليهما السلام در سجده شکر بسیار می‌گفتند: **أَسْأَلُكَ الرَّاحَةَ عِنْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَفْوَ عِنْدَ الْحِسَابِ**. هفتم: به سند صحیح از حضرت صادق عليه السلام روایت شده: در سجده می‌گفتند: **سَبِّحْ وَجْهَ اللَّيْمِ، لِيُوجِهَ رَبِّي الْكَرِيمِ**. هشتم: در بعضی از کتب معتبر از امیرمؤمنان عليه السلام روایت شده: بهترین سخنان نزد حق تعالی، آن است که بنده در سجده سه مرتبه بگوید:

إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي، فَاعْفِرْ لِي.

نهم: در «جعفریات» به سند صحیح از حضرت امام صادق عليه السلام روایت کرده: حضرت رسول صلى الله عليه وآله وقتی سر به سجده می‌گذاشت این دعا را می‌خواند: **اللَّهُمَّ مَغْفِرَتِكَ**

دُعای سجدۀ شکر

أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِي ، وَرَحْمَتُكَ أَرْجَى عِنْدِي مِنْ عَمَلِي ، فَاعْفِرْ

از گناهان من گسترده‌تر،

و مهرت بر من

از عملم امیدبخش‌تر است،

لِي ذُنُوبِي ؛ يَا حَيًّا لَا يَمُوتُ . دَهْمُ : قُطْبُ رَاوَنْدِي اِز

گناهان مرا بی‌بازماند، ای زنده‌ای که هرگز نمی‌میرد.

حضرت صادق عليه السلام روایت کرده: هرگاه بر تو شدت

و غمی عارض شود، و به نهایت سختی برسد، بر زمین

سجده کن و بگو: يَا مُذِلَّ كُلِّ جَبَّارٍ ، يَا مُعِزَّ كُلِّ ذَلِيلٍ ، قَدْ

ای عزت‌بخش هر خوار،

هر سرکش

ای خوارکننده

وَحَقِّكَ بَلَغَ مَجْهُودِي ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَفَرِّجْ

و مشکل مرا

پس بر محمد و خاندان محمد درود فرست،

به حقت سوگند، تا بزم به سرآمد،

عَنِّي .

بگشای

در کتاب «عُدَّة الداعی» از آن حضرت روایت کرده: هرگاه

به مردی حادثه‌ای، یا پیش آمد سختی، یا اندوه شدیدی، یا

غمی سنگین برسد، زانوهای خود را تا مرفق برهنه

کند، و به زمین بچسباند و سینه خود، نیز به زمین برساند و

حاجت خود را بطلبد. یازدهم: ابن بابویه به سند معتبر از

حضرت صادق عليه السلام روایت کرده: هرگاه بنده در سجده سه

مرتبه بگوید: يَا اللَّهُ يَا رَبَّاهُ يَا سَيِّدَاهُ ، خدای کریم در جواب او

گوید: لَبَّيْكَ بِنْدَةٌ مِنْ ، حاجت خود را بخواه. در «مکارم

الاخلاق» روایت کرده: هر که در سجده بگوید: يَا رَبَّاهُ

دُعاهای سجد شکر

یا سَيِّدَاهُ؛ آن قدر که نفس قطع شود، حق تعالی فرماید:
حاجت خود را بخواه. دوازدهم: در کتاب «مکارم
الاخلاق» از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ روایت کرده: حضرت رسول
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ به مردی رسید که در حال سجده بود و می گفت:

يَا رَبِّ ، مَاذَا عَلَيْكَ أَنْ تُرَضِّيَ عَنِّي ، كُلَّ مَنْ كَانَ لَهُ عِنْدِي

ای پروردگارم، تو را چه می شود که از من خشنود کنی، هر که را از او نزد من

تَبَعَهُ ، وَأَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي ، وَأَنْ تُدْخِلَنِي الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِكَ ، فَإِنَّمَا

حَقِّي است، و اینکه گناهانم را ببامزری، و به رحمتت مرا وارد بهشت گردانی جز این نیست که،

عَفْوُكَ عَنِ الظَّالِمِينَ ، وَأَنَا مِنَ الظَّالِمِينَ ، فَلْتَسْعِنِي رَحْمَتَكَ ؛

گذشت تو از ستمکاران است، و من از ستمکارانم، پس مرا به مهرت فرا گیر،

يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .

ای مهربان ترین مهربانان.

حضرت فرمود: سر از سجده بردار که دعایت مستجاب شد،
به درستی که دعای پیامبری را خواندی که در زمان قوم عاد
بود. مؤلف گوید: ما در «مفاتیح» در ضمن اعمال مسجد
کوفه، و مسجد زید، بعضی دعاها را نقل کردیم که در
سجده خوانده می شود. و شیخ طوسی در کتاب «مصباح
المتهجّد» در ذکر سجده شکر فرمود: مستحب است برای
برادران خود، در سجده دعا کند و بگوید:

اللَّهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ، وَاللَّيَالِي الْعَشْرِ، وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ، وَاللَّيْلِ إِذَا

ای پروردگار بامداد، و شبهای ده گانه، و پروردگار جفت و تک، و شب هنگامی که

دُعای سجد شکر

يَسِّرْ، وَرَبِّ كُلِّ شَيْءٍ، وَإِلَهَ كُلِّ شَيْءٍ، وَخَالِقَ كُلِّ شَيْءٍ، وَمَلِكَ

می گذرد، و پروردگار هر چیز، و معبود هر چیز، و آفریننده هر چیز، و پادشاه

(مَلِكًا) كُلِّ شَيْءٍ، صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَافْعَلْ بِي وَبِفُلَانٍ

هر چیز، بر محمد و خاندانش درود فرست، و با من و فلان و فلان آنچه

وَفُلَانٍ مَا أَنْتَ أَهْلُهُ، وَلَا تَفْعَلْ بِنَا مَا نَحْنُ أَهْلُهُ، فَإِنَّكَ أَهْلُ

شایسته آنی انجام ده، و نسبت به ما آنچه سزاوار آن هستیم انجام مده، به درستی که تو اهل

التَّقْوَىٰ وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ. چون سر از سجده برداشتی، دست

تقوا و آمرزشی.

خود را بر موضع سجود خود می مالی، و از طرف چپ

صورت به صورت می کشی، آنگاه به پیشانی، سپس سه

مرتبه به جانب راست، و در هر مرتبه می گویی:

اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ،

خدایا تو را ستایش، معبودی جز تو نیست، دانای نهان و آشکار،

الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ. اللَّهُمَّ اذْهَبْ عَنِّي الْهَمَّ وَالْحَزْنَ، وَالْغَيْرَ

بخشنده و مهربان، خدایا اندوه درون و غم و دگرگونیهها و فتنهها

وَالْفِتْنَ، مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ.

آنچه آشکار شد و آنچه نهان گشت را از من برطرف کن.

آداب نماز طهر

فصل دوم

در بیان مختصری از اعمال و اموری که متعلق به این

طلوع آفتاب و غروب آن است

در زمانی که آفتاب طلوع می کند، دعاهایی را که «ان شاء الله تعالی» در فصل پنجم خواهد آمد می خوانی. سزاوار است در ابتدای روز صدقه بدهی، هر چند مقدار کمی باشد، و پیش از فرا رسیدن ظهر برای نماز ظهر آماده شوی، و خواب قیلوله را مقدم بداری، و خواب قیلوله برای عبادت شبانه و روزه روز کمک خوبی است، و نیز سعی کن از خواب قیلوله برای ظهر بیدار شوی، بعد وضو می گیری و به جانب مسجد می روی، و نماز تحیت مسجد را بجای می آوری و اگر وقت نماز نرسیده بود منتظر دخول وقت می شوی، و مستحب است نماز در اول وقت خوانده شود، چون زوال [هنگام ظهر شرعی] محقق شد نخستین عملی را که انجام می دهی این است که می گویی:

سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ

آداب نماز ظهر

صَاحِبَةً وَلَا وِلْدًا، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ

همسر و فرزندی نگرفته، و در فرمانروایی شریکی برای او نیست، و از روی خواری سرپرستی

وَلِيٍّ مِنَ الذُّلِّ؛ وَكَبْرُهُ تَكْبِيرًا.

برایش نمی‌باشد، او را بزرگ شمار بزرگ شمردنی شایسته

روایت شده: حضرت باقر عليه السلام به محمد بن مسلم فرمود: بر این دعا محافظت کن، چنان که بر چشمهایت محافظت می‌کنی. و اگر وضو نداری، برای وضو گرفتن بشتاب، و آدابی را که قبلاً ذکر شد بجا می‌آوری، آنگاه شروع به خواندن نوافل ظهر می‌کنی که هشت رکعت است، پس برای دو رکعت اول نیت می‌کنی، و هفت تکبیری را که قبلاً ذکر شد همراه با دعاهایش انجام می‌دهی و استعاذه [یعنی اَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ] می‌گویی و سوره (حمد) و (توحید) را در رکعت اول، و سوره‌های (حمد) و ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ را در رکعت دوم می‌خوانی. و پس از فراغت از این دو رکعت، سه تکبیری را که در تعقیبات ذکر شد با تسبیح حضرت زهرا عليها السلام به جا می‌آوری، آنگاه می‌خوانی:

اللَّهُمَّ إِنِّي ضَعِيفٌ فَقْوٍ فِي رِضَاكَ ضَعْفِي، وَخُذْ إِلَى الْخَيْرِ

خدایا من ناتوانم، پس در خشنودیات ناتوانی‌ام را نیرو بخش، و به سوی خیر بگیر

آداب نماز مهر

بِنَاصِيَّتِي ، وَاجْعَلِ الْإِيمَانَ مُنْتَهَى رِضَايَ ، وَبَارِكْ لِي فِيهَا

مهارم را، و ایمان را نهایت خوشنودی ام قرار ده، و در آنچه نصیص کرده‌ای

قَسَمْتَ لِي ، وَبَلِّغْنِي بِرَحْمَتِكَ كُلَّ الَّذِي أَرْجُو مِنْكَ ، وَاجْعَلْ

برکت بخش، و برسان مرا به رحمتت به همه آنچه از تو امید دارم، و برایم

لِي وَوَدًّا وَسُرُورًا لِلْمُؤْمِنِينَ ، وَعَهْدًا عِنْدَكَ . سِيسِ

دوستی و شادی برای اهل ایمان و عهدی نزد خودت قرار ده.

برمی‌خیزی و به همین طریق دو رکعت دیگر به جای

می‌آوری، جز آنکه شش تکبیر افتتاح را نمی‌گویی، و سپس

دو رکعت دیگر به همین کیفیت به جا می‌آوری، و نیز

تسبیح و دعای مذکور را به دنبال این چهار رکعت

می‌خوانی، و دو رکعت دیگر از این نوافل را بین اذان و

اقامه به جا می‌آوری، و پس از اقامه نماز می‌گویی:

اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ ، وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ ، بَلِّغْ مُحَمَّدًا

خدایا پروردگار این دعای کامل، و نماز برپا، به محمد

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، الدَّرَجَةَ وَالْوَسِيلَةَ، وَالْفَضْلَ وَالْفَضِيلَةَ؛

(درود خدا بر او و خاندانش) درجه و وسیله و فضیلت برسان،

بِاللَّهِ اسْتَفْتِحُ ، وَبِاللَّهِ اسْتَنْجِحُ ، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

به خدا آغاز می‌کنم، و به خدا رستگاری می‌جویم، و به محمد (درود خدا بر او و خاندانش)

أَتُوِّجَّهُ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاجْعَلْنِي بِهِمْ عِنْدَكَ

توجه می‌نمایم، خدایا بر محمد و خاندان محمد درود فرست، و به وسیله آنان مرا نزد

وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ . آنگاه به خواندن

خود در دنیا و آخرت آبرومند و از مقربان قرار ده.

آداب نماز ظهر

نماز ظهر مشغول شو، و آنچه را که در نماز صبح ذکر شد رعایت کن، و همه این نماز را جز آیه (بِسْمِ اللَّهِ) آهسته بخوان، و بهتر این است که در رکعت اول بعد از سوره حمد سوره «قدر» و در رکعت دوم سوره «توحید» را بخوانی، چون دو رکعت آن را خواندی و از تشهد فارغ شدی، پس از صلوات بگو: وَتَقَبَّلْ شَفَاعَتَهُ وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ، سپس برخیز و تسبیحات اربعه را در رکعت سوم سه مرتبه بخوان، و اگر «قُرْبَةً إِلَى اللَّهِ» استغفاری به آن اضافه کنی نیکوست، پس رکوع و سجود را به همان آدابی که قبلاً به تفصیل بیان شد بجا آر، آنگاه برای رکعت چهارم برخیز، و آن را نیز همانند رکعت سوم انجام ده، سپس تشهد و سلام بگو و پس از نماز شروع کن به خواندن تعقیب و آن سه تکبیری را که در ابتدای تعقیبات بود بگو، پس بخوان: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، إِلَهًا وَاحِدًا، تا آخر دعایی که قبلاً ذکر شد، آنگاه تسبیح حضرت زهرا عَلَيْهَا السَّلَامُ را بگو، و آنچه از تعقیبات مشترک می خواهی بخوان یعنی تعقیباتی را که پس از نماز صبح خواندی، سپس تعقیبات مختص نماز ظهر را می خوانی که بسیار است، ما بعضی از آنها را در کتاب «هدیه» و «مفاتیح» ذکر کردیم، و این مختصر گنجایش آن تعقیبات را ندارد، سپس سجده

آداب نماز ظهر

شکر به جا می آوری، و زمانی که از تعقیب نماز ظهر فارغ شدی، آماده نماز عصر می شوی، نافله آن را که هشت رکعت است بجای می آوری، و پس از فراغت از نوافل، نماز عصر را به همان آدابی که ذکر شد می خوانی، و سزاوار است در رکعت اول پس از سوره حمد، سوره «نصر» یا سوره «تکَاثُر» یا امثال آن را و در رکعت دوم سوره «توحید» را بخوانی، و پس از پایان نماز آنچه از تعقیبات مشترک خواستی بخوان، پس آنچه را مختص به نماز عصر است به جای می آوری، از جمله: هفتاد مرتبه استغفار، و ده مرتبه سوره «قدر»، آنگاه سجده شکر بجا می آوری، و چون خواستی از مسجد خارج شوی، این دعا را می خوانی:

اللَّهُمَّ دَعَوْتِي فَأَجِبْ دَعْوَتَكَ ، وَصَلِّتُ مَكْتُوبَتَكَ ،
 خدا یا دعوتم کردی، دعوتت را اجابت نمودم، و نماز واجبیت را خواندم،

وَأَنْتَشَرْتُ فِي أَرْضِكَ كَمَا أَمَرْتَنِي ، فَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ ،
 و در زمینت چنان که فرمان دادی در پی روزی رفتم، از تو می خواهم از سر فضلت،

الْعَمَلِ بِطَاعَتِكَ ، وَاجْتِنَابِ مَعْصِيَتِكَ ، وَالْكَفَافِ مِنْ
 عمل به طاعتت، و اجتناب از نافرمانی ات را، و کفایت از

الرِّزْقِ بِرَحْمَتِكَ .
 روزی ات را به رحمتت.

دُعای وقت غروب آفتاب

فضل یوم

در بیان اعمالی که متعلق به این غروب آفتاب تا وقت خواب است

آنچه در نزدیکی غروب آفتاب سزاوار است، اینکه در حرکت به سوی مسجد شتاب ورزی، و به هنگام زردی آفتاب بگویی:

أَمْسِي ظُلْمِي ، مُسْتَجِيرًا بِعَفْوِكَ ، وَأَمَسْتَ ذُنُوبِي ، مُسْتَجِيرَةً

خدایا ستمم پناه آورنده به گذشتت شام کرد، و گناهانم پناه آورنده

بِمَغْفِرَتِكَ ، وَأَمْسِي خَوْفِي ، مُسْتَجِيرًا بِأَمَانِكَ ، وَأَمْسِي ذُلِّي ،

به آمرزشت شام کرد، و هراسم پناه آورنده به ایمنی ات شام کرد، و خوارم

مُسْتَجِيرًا بِعِزِّكَ ، وَأَمْسِي فَقْرِي ، مُسْتَجِيرًا بِغِنَاكَ ، وَأَمْسِي

پناه آورنده به عزتت شام کرد، و تهیدستی ام پناه آورنده به توانگری ات شام کرد، و روی

وَجْهِي الْبَالِي ، مُسْتَجِيرًا بِوَجْهِكَ الدَّائِمِ الْبَاقِي . اَللّٰهُمَّ الْبِسْنِي

فرسوده ام پناه آورنده به جلوه همیشگی ات شام کرد، خدایا عافیتت

عَافِيَتِكَ ، وَغَشِّنِي بِرَحْمَتِكَ ، وَجَلِّلْنِي كَرَامَتِكَ ، وَقِنِي

را بر من بپوشان، و به رحمتت فرو بر، و در کرامتت فرا گیر، و از

شَرِّ خَلْقِكَ ، مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ ؛ يَا اَللّٰهُ يَا رَحْمٰنُ يَا رَحِيْمٌ .

شر آفریدگان جن و آدمی ات حفظم کن، ای خدا، ای بخشنده، ای مهربان.

و شایسته است در این وقت به تسبیح و استغفار مشغول

باشی، زیرا فضیلت این وقت، مانند فضیلت پیش از طلوع

دُعای وقت غروب آفتاب

است ، و حق تعالی فرموده: ﴿وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ ، قَبْلَ

و تسبیح کن به ستایش پروردگارت، پیش

طُلُوعِ الشَّمْسِ وَ قَبْلَ الْغُرُوبِ . ﴿ از حضرت صادق

از طلوع آفتاب، و غروب خورشید.

عَلَيْهِ السَّلَامُ روایت شده: زمانی که خورشید تغییر کرد، یعنی مشرف

به غروب شد، یاد خدا کن، و اگر با مردمی هستی که تو را

از ذکر باز می دارند، از آنان دور شو، و مشغول دعا شو، در

هنگام غروب بگو:

يَا مَنْ خَتَمَ النَّبُوَّةَ بِمُحَمَّدٍ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، اخْتِمَ لِي فِي

ای که نبوت را به محمد (درود خدا بر او و خاندانش) پایان داد،

يَوْمِي هَذَا بِخَيْرٍ، وَشَهْرِي بِخَيْرٍ، وَسَنَتِي بِخَيْرٍ، وَعُمْرِي

این روز مرا به خیر پایان ده، و ماه و سال و عمرم را به

بِحَيْرٍ. وَ تَهْلِيلِ « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » وَ اسْتِعَاذَةِ « أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ

خیر تمام کن.

الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ » روایت شده را که در دعاهاى صبح و شب

خواهد آمد می خوانی، پس دست خود را بالای سرت

می گذاری، و به صورت خود می کشی، و محاسن را به

دست گرفته و می گویی: أَحَطْتُ عَلَى نَفْسِي وَأَهْلِي، وَمَالِي

حفاظت نمودم بر خود و خاندان و دارایی

وَ وُلْدِي، مِنْ غَائِبٍ وَشَاهِدٍ بِاللَّهِ، الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، عَالِمٌ

و فرزندم، به خدا، که معبودی جز او نیست. دانای

آداب نماز مغرب و نافله آن

الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَيُّ الْقَيُّومُ، لَا تَأْخُذُهُ

پنهان و پیدای، بخشنده و مهربان، زنده و پاینده، او را

سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ...، ادامه می دهی تا: اَلْعَلِيُّ الْعَظِيمُ. سپس اقدام به

چرت و خواب درنگیرد.

خواندن نماز مغرب می کنی، و تأخیر آن از اول وقت سزاوار

نیست، که در احادیث بسیاری به تأخیر نینداختن آن از اول

وقت تأکید بسیار شده. چون خواستی مشغول نماز شوی

به همان آدابی که گذشت اذان و اقامه بگو، و بین

اذان و اقامه می خوانی: اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْأَلُكَ بِاِقْبَالِ لَیْلِکَ، وَاِدْبَارِ

خدایا از تو می خواهم به رو آوردن شب، و رو برگرداندن

نَهَارِکَ، وَحُضُورِ صَلَوَاتِکَ، وَاصْوَاتِ دُعَاتِکَ، وَتَسْبِيحِ

روزت، و حاضر شدن زمان نمازت، و بانگهای خوانندگان، و تسبیح

مَلَائِکَتِکَ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَاٰلِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَتُوبَ عَلٰی؛

فرشتگانت، که درود فرستی بر محمد و خاندان محمد، و توبه ام را بپذیری،

اِنَّکَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیْمُ. آنگاه نماز مغرب را با آداب

به راستی پذیرای توبه و مهربانی

و شرایط بجا می آوری، و پس از پایان نماز سه تکبیر

و تسبیح حضرت زهرا علیها السلام می گویی و می خوانی:

﴿اِنَّ اللّٰهَ وَ مَلَائِکَتَهُ یُصَلُّوْنَ عَلٰی النَّبِیِّ؛ یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا،

خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند، ای کسانی که ایمان آورده اید،

آداب نماز مغرب و نافله آن

صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿١﴾ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ ،

بر او درود فرستید، و سلام کنید، خدایا بر محمد نبی

وَعَلَى ذُرِّيَّتِهِ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ . و هفت مرتبه بگو: بِسْمِ اللَّهِ

و بر فرزندان و اهل بیتش درود فرست. به نام خدا که

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ؛ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ، الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ . و سه

رحمتش بسیار و مهربانی‌اش همیشگی است، و جنبش و نیرویی نیست جز به خدای والای بزرگ

مرتبه می گویی: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ، وَلَا يَفْعَلُ

ستایش خدای را که هر چه بخواهد انجام می دهد، و غیر او

مَا يَشَاءُ غَيْرُهُ . سپس می گویی: سُبْحَانَكَ ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ،

هر چه بخواهد انجام نمی دهد. منزهی تو، معبودی جز تو نیست،

إِغْفِرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعًا ، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ كُلَّهَا جَمِيعًا إِلَّا

همه گناهان مرا ببامرز، که همه گناهان را نمی آمرزد مگر

أَنْتَ . اگر دوست داشته باشی، بیش از این تعقیب بخوانی،

تو.

بہتر آن است که پس از نافله مغرب بخوانی، آنگاه برای

خواندن نافله بر می خیزی، که چهار رکعت است، و سخن

گفتن مابین نماز مغرب و نافله آن کراهت دارد. در رکعت

اول سوره «کافرون» و در رکعت دوم سوره «توحید» و در دو

رکعت دیگر هر سوره ای را که خواستی بخوان، البته شایسته

است در رکعت سوم سوره «حدید» تا «عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ» و

در رکعت چهارم آخر سوره حشر یعنی «لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ»

را تا پایان سوره بخوانی. و اگر مانند سایر نوافل به حمد تنها

آداب و تعقیب نماز عشا

هم اکتفا کنی جایز است و بلند خواندن قرائت در نافله مغرب، و همچنین در سایر نوافل سزاوار است. وقتی از نافله مغرب فارغ شدی، از تعقیبات مشترک آنچه بخواهی بخوانی مانعی نیست، پس سجده شکر بجا می آوری به صورتی که پیش از این گذشت و کمتر چیزی که در سجده شکر لازم است این است که بگویی: «شُكْرًا شُكْرًا شُكْرًا». شیخ کلینی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده: هرگاه از نماز مغرب فارغ شدی، بر جبین خود دست بکش، و سه مرتبه بگو:

بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ، عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ، الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ . اللَّهُمَّ اذْهَبْ عَنِّي الْهَمَّ وَالْحَزْنَ . شایسته است نماز غفیله را، که کیفیت آن در «مفاتیح» و غیر آن ذکر شده بخوانی. زمانی که روشنایی پس از غروب آفتاب پنهان شد، برای نماز عشا به همان آدابی که گذشت اذان و اقامه می گویی، آنگاه با رعایت آداب و شرایط، خواندن نماز واجب عشا را شروع کن، و شایسته است قنوت و تعقیب آن را طول دهی زیرا وقت وسعت دارد. در تعقیب نماز عشا،

آداب و تعقیب نمازها

دعای مشترک بین صبح و شام را می‌خوانی، پس از آن دعاهای مختصّ به شام را که بسیار است قرائت می‌کنی، از جمله دعایی را که برای طلب روزی وارد شده است، و این دعا در «مفاتیح» نقل شده و مستحب است هفت مرتبه سوره «قدر» را بخوانی، آنگاه می‌گویی:

اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ مَا أَظَلَّتْ ، وَ رَبَّ الْأَرْضِينَ

خدایا ای پروردگار هفت آسمان، و آنچه سایه افکندند، و پروردگار هفت زمین

السَّبْعِ وَ مَا أَقَلَّتْ ، وَ رَبَّ الشَّيَاطِينِ وَ مَا أَضَلَّتْ ، وَ رَبَّ

و آنچه حمل کردند، و پروردگار شیاطین و آنان که گمراه نمودند، و پروردگار

الرِّيَاحِ وَ مَا ذَرَّتْ . اللَّهُمَّ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ ، وَ إِلَهَ كُلِّ شَيْءٍ ،

بادها و آنچه پراکنده کردند، خدایا ای پروردگار هر چیز، و معبود هر چیز،

وَ مَلِيكَ كُلِّ شَيْءٍ ؛ أَنْتَ اللَّهُ الْمُقْتَدِرُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ ؛ أَنْتَ اللَّهُ

و پادشاه هر چیز، تویی خدای توانا بر هر چیز، تویی خدای اولی

الْأَوَّلُ فَلَا شَيْءَ قَبْلَكَ ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَا شَيْءَ بَعْدَكَ ، وَأَنْتَ

که چیزی پیش از تو نبود، و پایانی که چیزی بعد از تو نیست، و تویی

الظَّاهِرُ فَلَا شَيْءَ فَوْقَكَ ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَا شَيْءَ دُونَكَ ؛ رَبَّ

آشکار که چیزی برتر از تو نیست، و تویی پنهان که چیزی مادون تو نیست، ای پروردگار

جَبْرئِيلَ وَ مِيكَائِيلَ وَ إِسْرَافِيلَ ، وَ إِلَهَ إِبْرَاهِيمَ [وَ إِسْمَاعِيلَ] ،

جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و معبود ابراهیم و اسماعیل [و اسماعیل]

وَ إِسْحَاقَ وَ يَعْقُوبَ [وَ الْأَسْبَاطِ] ، أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ

و اسحاق و یعقوب، و اسباط، از تو می‌خواهم بر محمد و خاندان محمد

وَ آلِ مُحَمَّدٍ ، وَأَنْ تَوْلَانِي بِرَحْمَتِكَ ، وَ لَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ أَحَدًا

درود فرستی، و مرا با رحمتت سرپرستی کنی، و احدی از آفریدگانت را که مرا

آداب وقت خواب

مِنْ خَلْقِكَ ، مِمَّنْ لَاطَاقَةٌ لِي بِهِ . اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَتَجَبَّبُ اِلَيْكَ

یاری مقاومت با او نیست بر من چیره نمایی، خدا یا با تو دوستی می‌ورزم،

فَحَبِّبْنِي ، وَ فِي النَّاسِ فَعَزِّزْنِي ، وَ مِنْ شَرِّ الشَّيَاطِينِ الْمَجْنُونِ

پس دوستم بدار، و در بین مردم عزیزم کن، و از شر شیاطین جن

وَ الْاِنْسِ فَسَلِّمْنِي ؛ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ ، وَ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ .

و انس و سالمم بدار، ای پروردگار جهانیان، و بر محمد و خاندانش درود فرست.

پس به آنچه دوست داری دعا کن، آنگاه سجده شکر بجا آور، و نماز وتیره را که دو رکعت نافله نشسته است به دنبال نماز عشا بخوان، و مستحب است در این نماز صد آیه از قرآن خوانده شود، و خوب است در رکعت اول پس از سوره «حمد» سوره «واقع»، و در رکعت دوم سوره «توحید» خوانده شود و پس از سلام هر دعایی را که خواستی قرائت کن. زمانی که خواستی بخوابی، شایسته است آماده مرگ شوی، و در حال خوابیدن با طهارت باشی و از گناهان توبه کنی، و دل خود را از هم‌وغم دنیا فارغ سازی، و هنگام مرگ و تنها و بی‌کس خوابیدن در قبر را یاد آری، و وصیت خود را نوشته زیر بالین خود گذاری، و در نیت برخاستن برای نماز شب باشی، زیرا افتخار مؤمن و زینت او در دنیا و آخرت خواندن نماز در پایان شب است. در وقت خوابیدن، سوره «توحید» و سوره «تکواثر» و «آیه الکرسی»

آداب وقت خواب

می خوانی، آنگاه سه مرتبه می گویی: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَا

ستایش خدای را که برتر شد

فَقَهَرَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بَطَّنَ فَخْبَرَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي مَلَكَ

و چیره گشت، و ستایش خدای را که باطن شد و آگاه گشت، و ستایش خدای را که مالک گشت

فَقَدَّرَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي يُحْيِي الْمَوْتَى، وَيُمِيتُ الْأَحْيَاءَ؛ وَهُوَ

و توانا شد، و ستایش خدای را که مردگان را زنده می کند و زندگان را می میراند، و او

عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. پس تسبیح حضرت زهرا عَلَيْهَا السَّلَامُ را

بر هر چیز تواناست.

می گویی، و بر طرف راست، به شکل مُرده که در قبر گذاشته می شود می خوابی، اما خوابیدن به صورت محض [یعنی کسی که مشرف به مرگ است]. شیخ ما ثقة الاسلام نوری در «دار السلام» فرموده: آن را در هیچ خبر و اثری نیافتم، آری غزالی آن را ذکر کرده، و شک نیست که رشد و هدایت در مخالفت با رأی اوست. اگر خواستی برای نماز شب یا غیر آن، بیدار شوی، ولی از غلبه خواب برخود می ترسی، آیه آخر سوره «کَهِف» را بخوان:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ، أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ، فَمَن

بگو جز این نیست، که من بشری مانند شمایم، به سوی من وحی می شود، همانا معبود شما یکی است، پس کسی

كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ، فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا، وَلَا يُشْرِكْ

که به دیدار پروردگارش امیدوار است، باید عمل صالح انجام دهد، و در عبادت پروردگارش،

بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾. از حضرت صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ روایت شده:

احدی را شریک نسازد.

آداب وقت خواب

هیچ کس در وقت خوابیدن، این آیه را نمی خواند، مگر اینکه بیدار می شود، در ساعتی که می خواهد بیدار شود، و اگر از عقرب و جانوران دیگر می ترسی، این دعا را بخوان، که حضرت باقر علیه السلام سلامتی خواننده آن را از شر عقرب و حشرات تا وقت صبح ضامن شده است:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ، الَّتِي لَا يُجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلَا فَاجِرٌ، مِنْ

به کلمات کامل خدا، که نیکوکار و بدکار از آنها نمی گذرد، پناه می برم، از

شَرِّ مَا ذَرَأَ، وَمِنْ شَرِّ مَا بَرَأَ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ دَابَّةٍ هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا؛

شر آنچه آفرید، و از شر آنچه پدید آورد، و از شر هر جنبنده ای که خدا گیرنده مهار آنهاست،

إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

به درستی که پروردگار من به راه راست است.

اگر از جُنُب شدن می ترسی این دعا را بخوان: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ

خدایا

بِكَ مِنَ الْإِحْتِلَامِ، وَمِنْ سَوْءِ الْأَحْلَامِ، وَمِنْ أَنْ

از جُنُب شدن؛ و از خوابهای پریشان، و از اینکه

يَتَلَاعَبَ (يَلْعَبُ) بِي الشَّيْطَانُ، فِي الْيَقْظَةِ وَالْمَنَامِ. اگر از

به تو پناه می آورم.

و خواب مرا بازی دهد،

شیطان در بیداری

خراب شدن خانه و ماندن زیر آوار و محلی که در آنجا

می خوابی می ترسی این آیه را بخوان: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُمِصُّكَ

آسمانها

خدا

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْ تَزُولَا، وَلَئِن زَالَتَا إِنْ أَمَسَكَهُمَا مِنْ

هیچکس پس از آن

اگر تباہ نشوند،

و زمین را از اینکه تباہ شوند نگاه می دارد،

آداب وقت خواب

أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ؛ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿١٠﴾.

آنها را نگاه نمی‌دارد، خدا بردبار و آمرزشگر است.

اگر از دزد می‌ترسی آخر سوره «اسراء» را بخوان که آغازش این آیه است: قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ... در وقت خواب

بگو خدا را بخوانید یا بخوانید رحمن را

هفت میل سُرْمه بکش چهارمیل در چشم راست، و سه میل در چشم چپ، و در وقت سُرْمه کشیدن این دعا را بخوان: اَللّٰهُمَّ

خدایا

إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ

به حق محمد و خاندان محمد از تو می‌خواهم، که بر محمد و خاندان

مُحَمَّدٍ، وَ أَنْ تَجْعَلَ النُّورَ فِي بَصْرِي، وَ الْبَصِيرَةَ فِي دِينِي،

محمد درود فرستی، و قرار دهی روشنایی را در چشمم، و بینش را در دینم،

وَالْيَقِينَ فِي قَلْبِي، وَ الْإِخْلَاصَ فِي عَمَلِي، وَ السَّلَامَةَ فِي نَفْسِي،

و یقین را در قلبم، و اخلاص را در عملم، و سلامت را در نهادم،

وَالسَّعَةَ فِي رِزْقِي، وَ الشُّكْرَ لَكَ أَبَدًا مَا أَبْقَيْتَنِي؛ إِنَّكَ عَلَيَّ

و گستردگی را در روزی‌ام، و سپاسگزاری در برابر تو را همواره تا زنده‌ام داری، تو بر

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. و شایسته است خواب بین الطلوعین [بین

هر چیز توانایی.

طلوع فجر و طلوع آفتاب] و خواب پس از عصر را ترک

کنی، و هنگامی که خواستی بخوابی چراغ را خاموش کن، و

رو به جانب قبله بخواب، و در بامی که اطرافش حفاظ

نداشته باشد مخواب، و خوابی که دیدی، برای هر کس

مگو، جز آن که عالم و خیرخواه و مهربان باشد.

فضیلت برخاستن از خواب و نماز شب خواندن

فصل چهارم

در برخاستن از خواب و خواندن نماز شب

درباره برخاستن به هنگام شب، و بیان فضیلت آن، روایات بسیاری از اصحاب عصمت علیهم السلام وارد شده. و نقل شده که نماز شب شرف مؤمن است، و باعث سلامت بدن، و کفاره گناهان روز و برطرف کننده وحشت قبر است، نماز شب روی را سپید و بو را خوش کرده، و جلب کننده روزی است، ثروت و فرزندان زینت زندگی دنیا و هشت رکعت نماز در پایان شب با نماز وتر زینت آخرت است و حق تعالی گاهی این دو زینت را برای بعضی از مردم قرار می دهد و دروغ گفته است کسی که بگوید: من نماز شب به جای می آورم، و روز در گرسنگی به سر می برم، زیرا نماز شب ضامن روزی روز است. از حضرت صادق علیه السلام روایت شده: در وصیت رسول خدا صلی الله علیه و آله به امام علی علیه السلام آمده است: یا علی من تو را نسبت به خودت، به چند خصلت وصیت می کنم، آنها را نیکو بدار، پس از آن فرمود: خدایا او را یاری ده، و پاره ای از آن خصلتها را ذکر فرمود، تا

فضیلت برخاستن از خواب و نماز شب خواندن

اینکه گفت:

وَعَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ، وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ، وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ

بر تو باد به نماز شب، و بر تو باد به نماز شب، و بر تو باد به نماز

اللَّيْلِ، وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ الزَّوَالِ، وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ الزَّوَالِ. وَ عَلَيْكَ

شب، و بر تو باد به نماز اول ظهر، نماز اول ظهر، و بر تو باد به نماز اول ظهر، و بر تو باد

بِصَلَاةِ الزَّوَالِ.

به نماز اول ظهر.

ظاهر این است که حضرت از نماز شب، سیزده رکعت را اراده کردند و از نماز ظهر هشت رکعت را که نافله ظهر است. از آنس روایت شده: از پیامبر شنیدم که فرمود: دو رکعت نماز در دل شب، پیش من از دنیا و آنچه در آن است بهتر می باشد. نیز روایت شده: از حضرت زین العابدین علیه السلام پرسیدند: چه شده کسانی که به شب زنده داری برمی خیزند چهره شان از همه کس نیکوتر است؟ فرمود: به خاطر اینکه اینان، با خدا خلوت می کنند، حق تعالی از نور خویش به چهره ایشان می تاباند. به هر صورت روایات در این زمینه بسیار است و ترک برخاستن شب مکروه است. شیخ به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده: بنده ای نیست مگر این که هر شب، یک بار، یا دو بار، یا چند بار بیدار می شود اگر برخاست، که برخاست، و گرنه

فضیلت برخاستن از خواب و نماز شب خواندن

شیطان پاهای خود را می‌گشاید و در گوش او بول [ادرار] می‌کند، آیا آن‌که برای نماز شب برخاسته، صبح که برمی‌خیزد، توجه نمی‌کند، گران و مکدر و سنگین و کسل است؟ شیخ برقی به سند معتبر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده: برای شب شیطانی است، که او را «رها» می‌گویند، هرگاه بنده‌ای از خواب بیدار شود، و برخاستن برای نماز شب را قصد کند، آن شیطان به او می‌گوید: اکنون وقت برخاستن نیست، بار دیگر که بیدار شود، و بخواهد برخیزد، باز می‌گوید: وقت برخاستن نشده، یعنی زود است، پس پیوسته او را از برخاستن باز می‌دارد و او را حبس می‌کند تا فجر طلوع کند، چون فجر پدیدار شود، در گوش او ادرار می‌کند، و از او دست برمی‌دارد، درحالی که به خود می‌بالد، و از نخوت و ناز دم خود را می‌جنباند! ابن ابی‌جمهور از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده: روزی به اصحاب خود فرمود: هرگاه یکی از شما در شب بخوابد، شیطان در پس سر او سه گره می‌زند و در مکان هر گره‌ی می‌گوید: «شب تو طولانی است بخواب» هرگاه بیدار شود و یاد خدا کند، یک گره باز می‌شود، و اگر وضو بگیرد، گره دیگری باز می‌گردد، و اگر نماز بخواند، گره سوم گشوده می‌شود، پس با حال

کیفیت نماز شب

نشاط، پاکیزه نفس وارد صبح می‌گردد، و گرنه آلوده نهاد و کسبِ وارد صبح می‌شود، این روایت در کتابهای اهل سنت نیز ذکر شده. قطب راوندی از امیرمؤمنان علیه السلام روایت کرده: در سه چیز با سه چیز طمع مکن: در بیداری شب با پرخوری، در نور چهره با خوابیدن در همه ساعات شب و در امان از دنیا، با همنشینی اهل فسق. و همچنین قطب راوندی روایت کرده: حضرت عیسی علیه السلام مادرش مریم را پس از مردنش صدا زد، و گفت: ای مادر با من سخن بگو، آیا علاقه داری به دنیا بازگردی؟ گفت: آری برای اینکه به خاطر خدا، در شب بسیار سرد نماز گزارم، و در روز بسیار گرم روزه بگیرم، پسر من این راه بیمناک است. کیفیت نماز شب: به صورت آسان و مختصر، که ان شاء الله تعالی همه کس بتواند بجا آورد این است که چون از خواب برخاست، برای خدای متعال سجده کند، و خوب است در این حال، یا در حال برداشتن سر از سجده، بگوید:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانِي بَعْدَ مَا أَمَاتَنِي، وَإِلَيْهِ النُّشُورُ. الْحَمْدُ

ستایش خدای را که زنده‌ام کرد، پس از آن که مرا میراند، و بازگشت همه پس از مرگ به سوی اوست، ستایش

لِلَّهِ الَّذِي رَدَّ عَلَيَّ رُوحِي، لِأَحْمَدِهِ وَاعْبُدَهُ. چون برخاست

خدای را که روحم را بازگرداند، تا او را ستایش نموده و بندگی کنم.

کیفیت نماز شب

و ایستاد بگوید: اَللّٰهُمَّ اَعِنِّيْ عَلٰى هَوْلِ الْمُطَّلَعِ ، وَ وَسَّعِ عَلَيَّ

خدایا بر هراس آن جهان یاری ام ده، و بر من وسعت بخش

المُضْجَعِ ، وَ ارْزُقْنِيْ خَيْرًا بَعْدَ الْمَوْتِ . چون صدای خروس

قبر را، و خیر آنچه پس از مردن است نصیبم کن.

را شنید بگوید: سُبُوْحٌ قُدُّوْسٌ ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوْحِ ،

بسیار منزّه و مقدّس است پروردگار فرشتگان و روح،

سَبَقَتْ رَحْمَتُكَ غَضَبَكَ ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ؛ عَمِلْتُ سُوءًا ،

رحمتت بر خشمت پیشی گرفته، معبودی جز تو نیست، بد کردم،

وَ ظَلَمْتُ نَفْسِيْ ، فَاعْفِرْ لِيْ ؛ إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ ، فَتُبِّ

و به خود ستم نمودم، پس مرا ببامرز، به درستی که گناهان را جز تو نیامرزد، توبه ام

عَلَيَّ ؛ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ . چون به اطراف آسمان نگاه

را بپذیر، که تو بسیار توبه پذیر و مهربانی

کند بخواند: اَللّٰهُمَّ إِنَّهُ لَا يُوَارِي مِنْكَ لَيْلٌ سَاجٍ ، وَلَا سَمَاءٌ

خدایا تو را باز نمی دارد شب تار، و نه آسمان

ذَاتُ أَبْرَاجٍ ، وَلَا أَرْضٌ ذَاتُ مِهَادٍ ، وَلَا ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ

دارای ستارگان و نه زمین گسترده، و نه تاریکی هایی که بعضی از آنها بر فراز

بَعْضٍ ، وَلَا بَحْرٌ حُلِيِّ ، تُدْجُ بَيْنَ يَدَيْ الْمُدْجِ مِنْ خَلْقِكَ ، تُدْجُ

بعضی دیگرند، و نه دریای عمیق مترکم از اب از اینکه به شبروان در مسیر عبادت از عنایات مرحمت کنی،

الرَّحْمَةِ عَلَيَّ مِنْ تَشَاءُ مِنْ خَلْقِكَ ، تَعَلَّمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ ،

و رحمت را به هر که از آفریدگانت بخواهی عطا فرمایی، خیانت چشمها،

وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ . غَارَتِ النُّجُومُ ، وَ نَامَتِ الْعُيُونُ ، وَ أَنْتَ

و آنچه را سینه ها پنهان می کند می دانی، پنهان شدند ستارگان، و دیده ها به خواب رفتند، و تو

الْحَيُّ الْقَيُّومُ ، لَا تَأْخُذُكَ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ؛ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ

زنده و پابرجایی، چرت و خواب تو را فرو نگیرد، منزّه است خدا، پروردگار

الْعَالَمِينَ ، وَ إِلَهِ الْمُرْسَلِينَ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ . آنگاه پنج

جهانیان، و معبود رسولان، و ستایش خدای را پروردگار جهانیان.

کیفیت نماز شب

آیه سوره آل عمران را بخواند: ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ

به درستی که در آفرینش آسمانها

وَالْأَرْضِ، وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، آيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ،

و زمین، و رفت و آمد شب و روز، نشانه‌هایی است برای صاحبان خرد،

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ، وَيَتَفَكَّرُونَ

آنان که خدا را در حال ایستاده و نشسته و پهلو خفته یاد می‌کنند، و در آفرینش

فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ. رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا،

آسمانها و زمین اندیشه می‌نمایند، پروردگارا این همه را به ناحق نیافریدی،

سُبْحَانَكَ، فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ

منزهی تو، ما را از عذاب دوزخ حفظ کن، پروردگارا هر که را تو وارد آتش دوزخ کنی به یقین او را

أَخْرَيْتَهُ، وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ. رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي

رسوا نموده‌ای، و برای ستمکاران یآوری نیست. پروردگارا شنیدیم فریاد کننده‌ای برای ایمان

لِلْإِيمَانِ، أَنْ آمَنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا؛ رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا، وَكَفِّرْ

فریاد می‌زند به پروردگارتان ایمان بیاورید، پس ما ایمان آوردیم، پروردگارا گناهان ما را بیامرز،

عَنَّا سَيِّئَاتِنَا، وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ؛ رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ

و بدی‌های ما را ببوشان، و ما را همراه نیکان، بمیران، پروردگارا آنچه بر رسولانت وعده کردی

رُسُلِكَ، وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ إِنَّكَ لَا تَخْلِفُ الْمِيعَادَ. ﴿هرگاه

به ما عنایت کن، و در روز قیامت ما را رسوا مکن، که تو هرگز خلف وعده نمی‌کنی.

خواست به جانب عبادت رو کند، و او را نیازی به تخلی

[قضای حاجت] باشد آن را پیش اندازد، و چون از بیت الخلا

درآید به مسواک آغاز کند، پس از آن وضوی کامل

بگیرد، و خود را خوشبو سازد، آنگاه به نماز شب برخیزد

که ابتدای وقت آن نیمه شب است، و هر چه به طلوع صبح

صادق نزدیک‌تر شود، بهتر است، و اگر صبح طلوع کند،

کیفیت نماز شب

در حالی که چهار رکعت آن را بجا آورده، بقیه را با «حمد» تنها بجا آورد، در هر صورت زمانی که برای نماز شب برخاست، هشت رکعت به قصد نماز شب شروع می‌کند، و پس از هر دو رکعت سلام می‌دهد، و خوب است در دو رکعت اول در هر رکعت پس از سوره «حمد» سی مرتبه سوره توحید بخواند، تا از نماز فارغ شود در حالی که بین او و خدای عزّ و جلّ گناهی نباشد، یا آن که در رکعت اول آن سوره «توحید» و در رکعت دوم قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ بخواند، و در شش رکعت دیگر «حمد» و هر سوره‌ای که میلش باشد، و در هر رکعتی «حمد» و «توحید» نیز کافی است، و اکتفا به سوره «حمد» تنها هم جایز می‌باشد، و چنان که قنوت در نمازهای واجب مستحبّ است در رکعت دوم از نمازهای نافله هم مستحبّ است، و در قنوت سه مرتبه سُبْحَانَ اللَّهِ گفتن کفایت می‌کند. یا اینکه گفته شود:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا، وَعَافِنَا وَعَافُ عَنَّا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛

خدایا بیامرز ما را و به ما رحم کن، و به ما عافیت ده، و در دنیا و آخرت از ما درگذر،

إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. یا اینکه بگوید: رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ،

به درستی که تو بر هر چیز توانایی. پروردگارا، بیامرز، و رحم کن،

وَتَجَاوَزَ عَمَّا تَعَلَّمُ؛ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعَزُّ الْأَجَلُّ الْأَكْرَمُ.

و از آنچه می‌دانی درگذر، به درستی که تو عزیزتر و بزرگ‌تر و گرامی‌تری.

کیفیت نماز شب

روایت شده: حضرت موسی بن جعفر علیه السلام هنگامی که در شب تاریک، در محراب عبادت می ایستاد چنین می خواند: **اللَّهُمَّ إِنَّكَ خَلَقْتَنِي سَوِيًّا...**، و این دعا دعای پنجاهم صحیفه کامله است. چون از هشت رکعت نماز شب فارغ شود، دو رکعت نماز شفع، و یک رکعت نماز وتر بجا آورد، و در این سه رکعت پس از سوره «حمد» سوره «توحید» بخواند تا به منزله یک ختم قرآن باشد، زیرا سوره توحید ثلث قرآن است، یا آن که در نماز شفع در رکعت اول سوره «حمد» و «قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»، و در رکعت دوم سوره «حمد» و «قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ» را بخواند و چون از نماز شفع فارغ گشت مستحب است بخواند: **إِلَهِي تَعَرَّضَ لَكَ فِي هَذَا اللَّيْلِ الْمُتَعَرِّضُونَ ...** و این دعایی است که در اعمال شب نیمه شعبان در کتاب مفاتیح الجنان ذکر شد. پس از نماز شفع، برای خواندن یک رکعت نماز وتر برخیزد، و در آن یک رکعت سوره «حمد» و سوره توحید بخواند، یا آنکه پس از حمد سه مرتبه سوره توحید و یک مرتبه سوره های فلق و ناس را قرائت کند، سپس برای قنوت دست بردارد، و هر دعایی را که می خواهد بخواند. شیخ طوسی فرموده: دعاهایی که در این قنوت خوانده می شود، آن قدر زیاد است که شمرده

کیفیت نماز شب

نمی‌شود، ولی مقید به این وقت نیست، که خلافتش جایز نباشد، انسان مستحب است در قنوت نماز وتر، برای ترس از خدا، و بیم از عقاب پروردگار گریه یا تباکی [یعنی خود را به گریه واداشتن یا اظهار گریه کردن] کند، و برای برادران مؤمن دعا کند، و ذکر چهل نفر مؤمن مستحب است، به درستی که دعا کننده برای چهل مؤمن دعایش ان شاء الله مستجاب می‌شود، و نیز دعا کند به آنچه بخواهد. شیخ صدوق در کتاب من لا یحضره الفقیه آورده: رسول خدا ﷺ در قنوت نماز وتر می‌خواند:

اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ ، وَ عَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ ،

خدایا هدایت کن در زمره آنان که هدایت کردی، و عافیتم ده در گروه آنان که عافیت دادی،

وَ تَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ ، وَ بَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ ، وَ قِنِي شَرَّ

و سرپرستی ام فرما در جمع آنان که سرپرستی کردی، و مرا در آنچه عطا کردی برکت ده، و از شر

مَا قَضَيْتَ ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَ لَا يُقْضَى عَلَيْكَ ؛ سُبْحَانَكَ رَبَّ

آنچه حکم نمودی نگاهم بدار، به درستی که تو حکم کنی، و علیه تو حکم نشود، منزهی تو، ای پروردگار

الْبَيْتِ ، أَسْتَغْفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ ، وَ أُوْمِنُ بِكَ ، وَ أَتَوَكَّلُ

کعبه از تو آمرزش می‌خواهم، و به سوی تو باز می‌گردم، و به تو ایمان می‌آورم، و بر تو توکل

عَلَيْكَ ، وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ ؛ يَا رَحِيمُ . وَ شَائِسْتَه اسْتِ ،

می‌کنم، و جنبش و نیرویی نیست، جز به تو ای مهربان.

هفتاد مرتبه بگوید: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي ، وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ .

از خدا طلب آمرزش می‌جویم و به سوی او باز می‌گردم.

و سزاوار است دست چپ را به دعا برداشته، و استغفار را با

کیفیت نماز شب

دست راست شماره کند. روایت شده: رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ در

نماز وتر هفتاد مرتبه استغفار می کرد، و هفت مرتبه

می گفت: هَذَا مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ مِنَ النَّارِ، الْعَفْوَ الْعَفْوَ.

این است مقام پناه برنده به تراز آتش پروردگارا مرا ببامرز.

و همچنین روایت شده: حضرت سجاد عَلَيْهِ السَّلَامُ به

هنگام سحر، در نماز وتر سیصد مرتبه می گفت: الْعَفْوَ الْعَفْوَ،

و سپس بگوید: رَبِّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي، وَتُبْ عَلَيَّ؛ إِنَّكَ

خدایا مرا ببامرز و به من رحم کن، و توبه‌ام را بپذیر، به درستی که

أَنْتَ التَّوَّابُ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. شایسته است قنوت را طولانی

تو، بسیار توبه پذیر و آمرزنده و مهربانی.

کند، و زمانی که از قنوت فارغ می شود، به رکوع رود، و

چون سر از رکوع بردارد این دعا را که شیخ طوسی در

کتاب «تهذیب» از حضرت موسی بن جعفر عَلَيْهِمَا السَّلَامُ روایت

کرده بخواند:

هَذَا مَقَامٌ مِّنْ حَسَنَاتِهِ وَنِعْمَةٌ مِّنْكَ، وَشُكْرُهُ ضَعِيفٌ،

این جایگاه کسی است که حسناتش نعمتی از تو، شکرش ضعیف،

وَ ذَنْبُهُ عَظِيمٌ، وَ لَيْسَ لِدَلِّكَ إِلَّا رَفْقُكَ وَ رَحْمَتُكَ، فَإِنَّكَ

و گناهش بس بزرگ است، و برای آن جز نرمی و رحمت چیزی نیست، به درستی

قُلْتَ فِي كِتَابِكَ الْمُنْزَلِ، عَلَى نَبِيِّكَ الْمُرْسَلِ، صَلَّى اللَّهُ

که تو در کتاب نازل شده بر پیامبر مرسلت (درود خدا)

کیفیت نماز شب

عَلَيْهِ وَآلِهِ: ﴿كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ، وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ

بر او و خاندانش) فرمودی: «چنین بودند که اندکی از شب را می خوابیدند، و در سحرها

يَسْتَغْفِرُونَ﴾. طَالَ هُجُوعِي، وَقَلَّ قِيَامِي، وَهَذَا السَّحَرُ

درخواست آمرزش می کردند» ولی خواب من طولانی بود، و بیداری شبم کم بود، و این است سحر،

وَ أَنَا أَسْتَغْفِرُكَ لِذُنُوبِي، اسْتِغْفَارَ مَنْ لَا يَجِدُ لِنَفْسِهِ ضَرًّا

و من از تو برای گناهانم آمرزش می خواهم، آمرزش خواهی کسی که برای خود نمی یابد زیانی

وَلَا نَفْعًا، وَلَا مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا. آنگاه به سجده رود،

و نه سودی، و نه مرگی و نه حیاتی، و نه برانگیختنی.

و نماز را تمام کند، و پس از سلام تسبیح حضرت زهرا عليها السلام

را بگوید، و بخواند: الْحَمْدُ لِرَبِّ الصَّبَاحِ؛ الْحَمْدُ لِفَالِقِ

ستایش از آن پروردگار بامداد است، ستایش از آن شکافنده

الإصباح. و سه مرتبه بگوید: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ،

سپیده است منزّه است پروردگارم، آن فرمانروای بس مقدّس

الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ. سپس بگوید: يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ، يَا بَرُّ يَا رَحِيمُ،

و عزیز و حکیم، ای زنده، ای پاینده، ای نیکوکار، ای مهربان،

يَا غَنِيُّ يَا كَرِيمُ، أَرْزُقْنِي مِنَ التِّجَارَةِ أَعْظَمَهَا فَضْلًا،

ای توانگر، ای کریم، مرا از تجارت نصیب ده در فزونی بزرگترینش را،

وَ أَوْسَعَهَا رِزْقًا، وَ خَيْرَهَا لِي عَاقِبَةً، فَإِنَّهُ لَا خَيْرَ فِيمَا لَا عَاقِبَةَ

در روزی فراخترینش را، و در عاقبت بهترینش را، زیرا در آنچه عاقبتی برایش نیست، خیری هم نیست.

لَهُ. و سزاوار است پس از این، دعای حزین را بخواند:

«أُنَاجِيكَ يَا مَوْجُودُ فِي كُلِّ مَكَانٍ...»؛ آنگاه به سجده رود،

و پنج مرتبه بگوید: «سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ».

کیفیت نماز شب

سپس بنشیند و آیه الكرسي بخواند، باز به سجده رود و **سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ** را پنج مرتبه بخواند، آنگاه برای نافله صبح برخیزد، که دو رکعت است: در رکعت اول پس از سوره حمد سوره قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ، و در رکعت دوم پس از سوره حمد سوره توحید را بخواند، و چون سلام داد، به طرف قبله به صورت مرده در قبر به پهلو راست بخوابد، و گونه راستش را بر روی دست راست بگذارد و بگوید: **اسْتَمَسَكْتُ بِعُرْوَةِ اللَّهِ الْوُثْقَى ، الَّتِي لَا انْفِصَامَ لَهَا ،**

چنگ زدم به دستاویز محکم تر خدا، که گسستنی نیست برایش،

وَاعْتَصَمْتُ بِحَبْلِ اللَّهِ الْمَتِينِ ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ فَسَقَةِ

و تمسک جستم به رشته استوار خدا، و پناه می برم به خدا، از شر فاسقان

الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ فَسَقَةِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ .

عرب و عجم، و پناه می برم به خدا از شر بدکاران جن و انس

آنگاه سه مرتبه بگوید: **سُبْحَانَ رَبِّ الصَّبَاحِ فَالِقِ الْإِصْبَاحِ ،**

منزه است پروردگار بامداد، شکافنده سپیده.

و پنج آیه آل عمران را که در سطور قبل [صفحه ۱۵۲۶] ذکر شد بخواند، سپس برخیزد و بنشیند و تسبیح حضرت زهرا **عَلَيْهَا السَّلَامُ** را بگوید.

در کتاب (مَنْ لَا يَحْضُرُهُ الْفَقِيه) فرموده: روایت شده: هر که بین دو رکعت نافله صبح و نماز صبح، صد مرتبه بر محمد

کیفیت نماز شب

وآل محمد صلوات فرستد، حق تعالی چهره او را از حرارت آتش حفظ کند، و کسی که صد مرتبه بگوید: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ، اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَآتُوبُ إِلَيْهِ، حق تعالی خانه‌ای در بهشت برای او بنا کند، و کسی که بیست و یک مرتبه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ بخواند، خدای تعالی در بهشت خانه‌ای برای او بنا کند، و اگر آن را چهل مرتبه بخواند، حق تعالی او را بیامرزد، و شایسته است پس از فراغت از نماز شب، دعای سی و دوم صحیفه کامله: اَللّٰهُمَّ يَا ذَا الْمَلِكِ الْمُتَّابِدِ ... ، خوانده شود، آنگاه سجده شکر بجا آورد، و سزاوار است برای برادران مؤمن خود دعا کند، و دعای اَللّٰهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ را که در ادعیه سجده شکر گذشت بخواند، از برادران دینی امید واثق دارم، که برای این گنهکار روسیاه هم دعا کنند که به دعای بسیار نیازمندم وَاللّٰهُ الْمَوْفِقُ.

فصل پنجم

در ذکر بعضی از اذکار و دعاهای که باید هنگام بیدار شدن و شامگاه خواند

آگاه باش **اَيَّدَكَ اللهُ** که تشویق و ترغیب بسیاری بر محافظت این دو وقت در آیات و اخبار آمده ، بر این اساس، برای این دو وقت دعاها و اذکار بسیاری از رسول خدا و ائمه اطهار **صَلَوَاتُ اللهِ عَلَيْهِم** وارد شده که ما در این رساله به ذکر مختصری از آنها تبرک می جوئیم. **اَوَّلُ**: ابن بابویه به سند معتبر، از حضرت امیر مؤمنان **عَلَيْهِ السَّلَامُ** روایت کرده: هر که پیش از طلوع آفتاب هر یک از سوره‌های: توحید و قدر و آیه الکرسی ، را یازده مرتبه بخواند ، خدا دارایی او را از آنچه می‌ترسد باز می‌دارد. و نیز فرمود: هر که **قُلْ هُوَ اللهُ** و قدر را پیش از طلوع آفتاب بخواند ، در آن روز گناهی به او نرسد، هر چند شیطان بر این امر سخت بکوشد. **دوّم**: کلینی و ابن بابویه، و شیخ طوسی و دیگران، به سندهای معتبر از حضرت صادق **عَلَيْهِ السَّلَامُ** روایت کرده‌اند، بر هر مسلمان فرض است که ده مرتبه پیش از طلوع آفتاب، و ده مرتبه پیش از غروب خورشید، این دعا را بخواند:

دعاهای صَبَاحِ وِمْسَاءِ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ؛

معبودی جز خدا نیست، شریکی برایش نمی‌باشد، فرمانروایی و ستایش خاص اوست،

يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ؛ بِيَدِهِ الْخَيْرُ؛ وَهُوَ عَلَى كُلِّ

زنده می‌کند و می‌میراند، و او زنده‌ای است که هرگز نمی‌میرد، خیر تنها بدست اوست، و او بر هر

شَیْءٍ قَدِيرٌ. و در بعضی از روایات آمده است: يُحْيِي وَيُمِيتُ

کاری تواناست

وَيُمِيتُ وَ يُحْيِي، و در چند روایت جمله وَهُوَ حَيٌّ

لَا يَمُوتُ؛ بِيَدِهِ الْخَيْرُ... نیامده ولی در بعضی روایات آمده.

و ظاهراً همه خوب است، و اگر همه صورتها را بگویند بهتر

است، و در بعضی از روایات وارد شده اگر ترک شود لازم

است قضا کنید، و در بعضی روایات آمده: این کفار گناهان

او در آن روز است. سوّم: ابن بابویه و دیگران به سندهای

بسیار معتبر از حضرت زین العابدین و حضرت صادق علیهما السلام

روایت کرده‌اند: هر که در شام صد مرتبه اللَّهُ أَكْبَرُ بگوید،

مانند این است که صد بنده را آزاد کرده باشد، و به سند

صحیح دیگر از حضرت باقر علیه السلام روایت شده: هر که پیش از

طلوع آفتاب صد مرتبه، و قبل از غروب آن صد مرتبه اللَّهُ أَكْبَرُ

بگوید، خدای کریم برای او همانند پاداش کسی که صد

بنده را آزاد کرده باشد می‌نویسد، و هر که ده بار سُبْحَانَ اللَّهِ وَ

دُعایِ صَبَاحِ وِمْسَاءِ

بِحَمْدِهِ بگویند، خدا ده حسنه برای او می نویسد، و هر که بیشتر بگوید، برای او بیشتر نوشته می شود. **چهارم:** ابن بابویه به سند معتبر از حضرت صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ روایت کرده: رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود: غُرفه‌ای چند در بهشت است، که ظاهر آنها از درون، و درون آنها از بیرون نمایان است، و از امت من کسی در آنها ساکن می شود، که سخن نیک گویند، و به مردم طعام بخوراند، و به هر که رسد سلام کند، و در شب هنگامی که مردم در خوابند نماز بجا آورد، آنگاه فرمود: کلام نیک آن است که در صبح و شام ده بار بگویند:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ. و نیز در کتاب «محاسن» برقی به سند صحیح از حضرت باقر عَلَيْهِ السَّلَامُ روایت شده: حضرت رسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ به مردی رسید که باغی را برای خود احداث می کرد، حضرت ایستاد و فرمود: می خواهی تو را بر باغی راهنمایی کنم، که اصلش از این باغ ثابت تر، و میوه اش زودرس تر، و نیکوتر و پایدارتر باشد؟ گفت: آری یا رسول الله، فرمود: در صبح و شام بگو: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، که

دُعاهای صَبَاحِ وَمَاءِ

به عدد هر تسیحی برای در بهشت درختها از انواع میوه‌ها غرس می‌کنند، و اینهاست باقیات صالحات، که خدا در قرآن فرموده: «نیکوتر و پایدارترند از دارایی دنیا». پنجم: ابن بابویه به سند معتبر از حضرت امیرمؤمنان علیه السلام روایت کرده: هر که نزدیک به شام، یا پس از شام سه مرتبه این آیه را بخواند، در آن شب خیری از او فوت نمی‌شود، و جمیع شرور از او دور می‌شود، و همچنین است، هر گاه هنگام صبح بگوید:

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَ حِينَ تُصْبِحُونَ، وَلَهُ الْحَمْدُ فِي

تنزیه خدای را هنگامی که شام کنید، و زمانی که صبح نمایید، و برای اوست ستایش در

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَعَاشِيًا وَ حِينَ تَظْهَرُونَ.

آسمانها و زمین و شب، و وقتی که ظهر می‌کنید.

ششم: برقی در کتاب «محاسن» به سند موثق از حضرت رضا علیه السلام روایت کرده: هر که در صبح، و در شام سه مرتبه بگوید: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، نترسد از شیطان و نه از پادشاه و نه از خوره و نه از پیسی، و حضرت فرمود: من صد مرتبه می‌گویم. و در تعقیب نماز صبح و شام هفت مرتبه، روایت شده، چنان که قبلاً گذشت. هفتم: به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت شده:

دُعاهای صَبَاحِ وَمَاءِ

مردی از انصار، چند روزی خدمت رسول خدا ﷺ نرسید، حضرت از او پرسید، به چه علت در این چند روز، از ما غایب بودی؟ گفت: به سبب تنگدستی و طول بیماری، حضرت فرمود: می‌خواهی به تو دعایی را تعلیم کنم که چون بخوانی تنگدستی و بیماری از تو برطرف شود؟ گفت: آری یا رسول الله. فرمود: صبح و شام این دعا را بخوان: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. تَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَيِّ

جنبش و نیرویی نیست جز به خدا، توکل کردم بر زنده‌ای که

الَّذِي لَا يَمُوتُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ

هرگز نمی‌میرد، و ستایش خدای را که فرزندی نگرفته، و برای او

شَرِيكَ فِي الْمَلِكِ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلِّ؛ وَكَبْرُهُ تَكْبِيرًا.

شریکی در فرمانروایی نیست، و نبود برایش سرپرستی از خواری، و بزرگش شمار بزرگ‌شمردنی شایسته.

هشتم: در بسیاری از روایات معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت شده: پیش از طلوع و غروب آفتاب ده مرتبه

بگو: أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ، مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ، وَأَعُوذُ

پناه می‌برم به خدای شنوای دانا، از وسوسه‌های شیاطین، و پناه می‌برم

بِاللَّهِ أَنْ يَحْضُرُونِ. إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ. و در پاره‌ای از

به خدا از اینکه نزد من حاضر شوند، به درستی که خدا شنوا و داناست.

روایات چنین آمده و أَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ .

و در بعضی از روایات أَسْتَعِذُّ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ، مِنْ

دُعای صَبْحِ وِمْسَاءِ

الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، وَاعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ يَحْضُرُونِ.

فهم: در کتاب «فلاح السائل» از امام صادق عليه السلام روایت کرده: شما را چه چیزی مانع است از این که در هر صبح و شام این دعا را سه مرتبه بخوانید:

اللَّهُمَّ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْأَبْصَارِ ، ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ ،

خدایا ای زیور و کننده دلها و دیده‌ها، دلم را بر دینت ثابت بدار،

وَلَا تُرْغِ قَلْبِي بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنِي ، وَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً ؛

و دلم را پس از اینکه هدایت نمودی منحرف مساز، و از نزد خود رحمتی به من ببخش،

إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ؛ وَاجِرْنِي مِنَ النَّارِ بِرَحْمَتِكَ . اللَّهُمَّ امدُدْ لِي

به درستی که تو بسیار بخشنده‌ای، و از آتش پنهام ده به رحمت، خدایا عمرم را

فِي عُمْرِي ، وَ أَوْسِعْ عَلَيَّ فِي (مِنْ) رِزْقِي ، وَ انْشُرْ عَلَيَّ مِنْ

طولانی گردان، و در روزی‌ام به من وسعت ده، و بر من بگستران از

رَحْمَتِكَ ، وَإِنْ كُنْتُ عِنْدَكَ فِي أُمَّ الْكِتَابِ شَقِيًّا ، فَاجْعَلْنِي

رحمتت، و اگر در امّ الکتاب [الوح محفوظ] نزد تو بدبختم، مرا خوشبخت

سَعِيدًا ، فَإِنَّكَ تَمْحُو مَا تَشَاءُ وَتُثَبِّتُ ، وَ عِنْدَكَ أُمَّ الْكِتَابِ .

فرما، زیرا که تو محو می کنی هر چه را بخواهی، و هر چه را بخواهی پابرجا می نمایی، و امّ الکتاب نزد توست.

دهم: شیخ طوسی و سید بن طاووس از رسول خدا صلى الله عليه وآله

روایت کرده‌اند: هر که صبح و شام یک مرتبه بگوید:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ ؛ حق تعالی

فرشته‌ای را با بیلی از نقره به سوی بهشت روانه می کند تا

برای او در زمین بهشت که از مُشک ناب است درختانی

دُعاهای صَبَاحِ وَمَاءِ

غرس کند، و دیواری دور آن قرار دهد، و دری بر آن نصب کند، و بر آن در بنویسد: این بوستان فلان فرزند فلان است، و سید به روایت معتبر دیگری از حضرت صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ نقل کرده: هر که این تسبیح را، در غیر مقام تعجب بگوید [عده‌ای در برخورد به پیش آمده‌ها و حوادث، از باب تعجب فریاد می‌زنند: سبحان الله، که از ظاهر روایت استفاده می‌شود ثوابی که ذکر شده برای اینگونه تسبیح گفتن نیست] حق تعالی هزار گناه او را محو می‌کند، و هزار حسنه برایش ثبت می‌نماید، و هزار شفاعت برای وی می‌نویسد، و هزار درجه برای او بلند گرداند، و برای او از این کلمه مرغ سپیدی بیافریند، که تا روز قیامت مشغول به این تسبیح باشد، و ثوابش برای او نوشته شود. یازدهم: قطب راوندی از حضرت امیر مؤمنان عَلَيْهِ السَّلَامُ روایت کرده: حضرت رسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرموده: هر که صبح کند، و چهار نعمت خدا را یاد نکند، می‌ترسم نعمت خدا از دست او برود:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَرَّفَنِي نَفْسَهُ، وَ لَمْ يَتْرُكْنِي عَمِيَانَ الْقَلْبِ؛

ستایش خدای را که خودش را به من شناساند، و مرا کوردل رها نکرد،

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنِي مِنْ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ؛

ستایش خدای را که مرا از امت محمد (درود خدا بر او و خاندانش) قرار داد،

دُعاهای صَبَاحِ وَمَاءِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ رِزْقِي فِي يَدَيْهِ، وَ لَمْ يَجْعَلْ رِزْقِي فِي آيَدِي

ستایش خدای را که روزی مرا در دست عنایت خودش قرار داد، و در دست

النَّاسِ؛ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي سَتَرَ ذُنُوبِي وَ عُيُوبِي، وَ لَمْ يَفْضَحْنِي

مردم نگذاشت، ستایش خدای را که گناهان و عیوبم را بپوشاند، و مرا

بَيْنَ الْخَلَائِقِ (النَّاسِ). دوازدهم: در کتاب «بلد الامین» از

در میان مردم رسوا نساخت.

سلمان فارسی روایت کرده: هر بنده‌ای که صبح کند سه

مرتب بگوید: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ؛ الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا

ستایش خدای را پروردگار جهانیان، ستایش خدای را ستایشی بسیار

طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ؛ حَقَّ تَعَالَى هَفْتَادَ نَوْعِ بَلَا رَا از او برگردد

پاکیزه مبارک

که کمترین آنها اندوه باشد. سیزدهم: شیخ کلینی به سند

معتبر از حضرت باقر عليه السلام روایت کرده: چون صبح کنی

بگو: أَصْبَحْتُ بِاللَّهِ، مُؤْمِنًا عَلَى دِينِ مُحَمَّدٍ وَ سُنَّتِهِ، وَ دِينِ

صبح کردم به یاری خدا، مؤمن بر دین محمد و روش او، و دین

عَلِيٍّ وَ سُنَّتِهِ، وَ دِينِ الْأَوْصِيَاءِ وَ سُنَّتِهِمْ، آمَنْتُ بِسِرِّهِمْ

علی و روش او، و دین اوصیاء و روش آنها، ایمان آوردم به پنهان

وَ عَلَانِيَتِهِمْ، وَ شَاهِدِهِمْ وَ غَائِبِهِمْ، وَ أَعُوذُ بِاللَّهِ، مِمَّا اسْتَعَاذَ مِنْهُ

و پیدایشان، و حاضر و غایبشان، و پناه می‌برم به خدا، از آنچه که پناه برد از آن

رَسُولُ اللَّهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ، وَ عَلَيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ،

رسول خدا (درود خدا بر او و خاندانش) و علی (درود خدا بر او)

وَالْأَوْصِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، وَ أَرَعْبُ إِلَى اللَّهِ فِيمَا رَغَبُوا إِلَيْهِ،

و جانشینان ایشان، و رغبت به خدا می‌کنم، در آنچه آنان به سوی او رغبت نمودند،

دُعای صَبَاحِ وَمَاءِ

وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. چهاردهم: شیخ کلینی به سند معتبر
و جنبش و نیرویی نیست جز به خدا.

از امام باقر علیه السلام برای خواندن این دعا بعد از صبح، پیش از
طلوع آفتاب، فضیلت بسیاری نقل کرده:

اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَ سُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَ أَصِيلًا،
خدا بزرگ تراست، خدا بزرگ تر است، در کمال بزرگی، و منزّه است خدا، در بامداد و پسین،

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ كَثِيرًا، لَا شَرِيكَ لَهُ؛ وَ صَلَّى اللَّهُ
و ستایش بسیار خدای را پروردگار جهانیان، شریکی برای او نیست، و درود خدا

عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ (وَ آلِ مُحَمَّدٍ).

بر محمد و خاندانش.

پانزدهم: در کتاب بلد الامین از حضرت صادق علیه السلام
روایت کرده: هر که در صبح این دعا را سه مرتبه بخواند، تا
شام بلایی به او نرسد، و اگر در شام بخواند، تا صبح
بلایی او را در نگیرد: بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يُضْرَمُ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي
به نام خدایی که زیان نرساند، با نام او چیزی در

الْأَرْضِ، وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

زمین، و نه در آسمان، و او شنوا و داناست.

شانزدهم: کلینی و ابن بابویه و دیگران به سندهای موثق
و معتبر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده‌اند: حق تعالی
حضرت نوح را بنده بسیار شاکر نامید، برای اینکه هر صبح

دُعاهای صَبَاحِ وِمْسَاءِ

و شام این دعا را می خواند: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُكَ أَنَّهُ مَا أَمْسَى**

خدایا تو را گواه می گیرم که آنچه در شامگاه

وَ أَصْبَحَ بِي مِنْ نِعْمَةٍ ، أَوْ عَافِيَةٍ فِي دِينٍ أَوْ دُنْيَا ، فَمِنْكَ

و بامداد، نعمت یا سلامت در دین یا در دنیا به من رسید از جانب توست،

وَ حَدَّكَ ، لِأَشْرِيكَ لَكَ ؛ لَكَ الْحَمْدُ وَ لَكَ الشُّكْرُ بِهَا عَلَيَّ ،

یگانه‌ای، برایت شریکی نیست، تو را ستایش، و تو را سپاس بر آن نعمتها بر من،

حَتَّى تَرْضَى إِلَهُنَا . و در بعضی روایات آمده است ده مرتبه

تا خشنود شوی معبودا.

می خواند: **اللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي مِنْ نِعْمَةٍ ، أَوْ عَافِيَةٍ فِي دِينٍ أَوْ**

خدایا آنچه در صبح از نعمت یا سلامت در دین یا

دُنْيَا ، فَمِنْكَ وَ حَدَّكَ ، لِأَشْرِيكَ لَكَ ؛ لَكَ الْحَمْدُ وَ لَكَ

دنیا به من رسید، از جانب تو است، یگانه‌ای، برایت شریکی نیست، به آن نعمتها بر من تو را ستایش

الشُّكْرُ بِهَا عَلَيَّ ، حَتَّى تَرْضَى وَ بَعْدَ الرِّضَا ؛ و هر دو بیان خوب

و تو را سپاس، تا خشنود شوی و فوق خشنودی.

است.

هفدهم: کلینی و برقی به سندهای معتبر، از حضرت صادق و

کاظم علیهما السلام روایت کرده‌اند: چون نزدیک غروب آفتاب

شود، این دعا را بخوان، تا از شرّ هر درنده و گزنده و شرّ

شیطان لعین و فرزندانش، و شرّ هر صاحب زهری، و دزدان

و دیوانگی ایمن گردی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا ،

به نام خدا که رحمتش بسیار و مهربانی‌اش همیشگی است، ستایش خدای را، که فرزندی برنگرفته.

دُعای صَبَاحِ مَسَاءِ

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي يَصِفُ

و در فرمانروایی و شریکی برای او نیست، و ستایش خدای را که وصف می کند

وَلَا يُوَصِّفُ، وَيَعْلَمُ وَلَا يُعْلَمُ، يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ، وَمَا تُخْفِي

و وصف نمی شود، و می داند، و دانسته نمی شود، خیانت چشمها و آنچه را سینه ها

الصُّدُورِ، أَعُوذُ بِوَجْهِ اللَّهِ الْكَرِيمِ، وَبِسْمِ اللَّهِ الْعَظِيمِ، مِنْ شَرِّ

پنهان می کنند می داند، پناه می برم به جلوه خدای کریم، و به نام خدای بزرگ، از شر

مَا ذَرَأَ وَبَرَأَ، وَمِنْ شَرِّ مَا تَحْتِ الثَّرَى، وَمِنْ شَرِّ مَا ظَهَرَ

آنچه آفرید، و پدید آورد، و از شر آنچه در زمین است، و از شر آنچه پیدا

وَمَا بَطَّنَ، وَمِنْ شَرِّ مَا كَانَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَمِنْ شَرِّ أَبِي

و پنهان است، و از شر آنچه در شب و روز است، و از شر ابلیس

قَتْرَةَ (مُرَّةً) وَمَا وُلِدَ، وَمِنْ شَرِّ الرَّسَيْسِ، وَمِنْ شَرِّ مَا وَصَفْتُ

و آنچه زاد، و از شر بیماری پایدار و از شر آنچه وصف کردم

وَمَا لَمْ أَصِفْ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

و وصف نکردم، و ستایش خدای را پروردگار جهانیان.

هجدهم: کلینی به سند معتبر از حضرت باقر ع روایت

کرده: هر که در صبح این دعا را بخواند، در آن روز

چیزی به او گزندى نزند ان شاء الله تعالى: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ**

خدایا صبح کردم

فِي ذِمَّتِكَ وَجِوَارِكَ . اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوِدُّكَ دِينِي وَنَفْسِي ،

در حفظ و پناه تو، خدایا به تو می سپارم دین و خود

وَدُنْيَايَ وَآخِرَتِي ، وَأَهْلِي وَمَالِي ، وَأَعُوذُ بِكَ يَا عَظِيمُ ، مِنْ شَرِّ

و دنیا و آخرت و خاندان و دارایی ام را، و به تو پناه می آورم ای بزرگ، از شر

خَلْقِكَ جَمِيعًا ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا يُبْلِسُ بِهِ إِبْلِيسُ

همه آفریدگانت، و به تو پناه می آورم از شر آنچه که ابلیس و لشگریانش به وسیله آن باعث ناامیدی از

دُعای صَبَاحِ وَمَاءِ

وَجُنُودُهُ.

رحمت خدا می گردند.

نوزدهم: و نیز کلینی به سندی در حدّ سند صحیح روایت کرده: مردی به محضر حضرت صادق علیه السلام عرضه داشت: به من دعایی تعلیم کن که هر صبح و شب بخوانم، حضرت فرمود: این دعاها را بخوان: **الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي يَفْعَلُ**

ستایش خدای را که هر چه بخواهد

مَا يَشَاءُ، وَلَا يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ غَيْرُهُ؛ الْحَمْدُ لِلَّهِ كَمَا يُحِبُّ اللَّهُ أَنْ

انجام دهد، و هر چه غیر او بخواهد انجام ندهد، ستایش خدای را، آنگونه که خدا دوست دارد،

يُحَمِّدُ؛ الْحَمْدُ لِلَّهِ كَمَا هُوَ أَهْلُهُ. اللَّهُمَّ ادْخِلْنِي فِي كُلِّ خَيْرٍ،

ستوده گردد، ستایش خدای را چنانچه او شایسته آن است، خدایا مرا وارد کن در هر خیری

أَدْخَلْتَ فِيهِ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَخْرِجْنِي مِنْ كُلِّ سُوءٍ،

که در آن وارد کردی محمد و خاندان محمد را، و خارج کن از هر شرّی که

أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ، صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ

محمد و خاندان محمد را خارج نمودی، درود خدا بر محمد و خاندان

مُحَمَّدٍ.

محمد.

بیستم: در کتاب بلد الامین از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده:

هر که این دعا را هنگام صبح، هفت مرتبه بخواند، در آن

روز از بلاها محفوظ بماند: ﴿**اللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا، وَهُوَ أَرْحَمُ**

خدا بهترین نگهدار است، و او مهربان ترین

دُعایِ صَبَاحِ وَمَاءِ

الرَّاحِمِينَ ﴿۱﴾. ﴿۲﴾ إِنَّ وَلِيَّيَ اللَّهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ، وَهُوَ يَتَوَلَّى

می‌باشد، به راستی سرپرست من خدا است، که نازل کرد قرآن را، و او شایستگان را

الصَّالِحِينَ ﴿۳﴾. ﴿۴﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ،

سرپرستی می‌کند پس اگر روگردانند، بگو خدا مرا بس است، که معبودی جز او نیست،

عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ، وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿۵﴾.

بر او توکل نمودم و او پروردگار عرش بزرگ است.

بیست و یکم: در بعضی از کتب معتبر روایت شده: هر که در بامداد سه مرتبه، و در پایان روز سه مرتبه، این صلوات را بخواند، گناهانش آمرزیده می‌شود، و شادی او دوام می‌یابد، و دعایش به اجابت می‌رسد، و روزی‌اش فراخ می‌شود، و بر دشمنش یاری می‌گردد، و در بهشت از همنشینان محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ باشد:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي الْأَوَّلِينَ، وَصَلِّ عَلَى

خدایا بر محمد و خاندان محمد درود فرست در پیشینیان، و بر محمد

مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي الْآخِرِينَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

و خاندان محمد درود فرست در آیندگان، و بر محمد و خاندان محمد

فِي الْمَلَأِ الْأَعْلَى، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي الْمُرْسَلِينَ.

درود فرست در انجمن برتر، و بر محمد و خاندان محمد درود فرست در فرستادگان

اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ، وَالشَّرْفَ وَالْفَضِيلَةَ، وَالذَّرَجَةَ

خدایا وسیله و شرف و فضیلت و درجه

دُعاهای صَبَاحِ وِمْسَاءِ

الْكَبِيرَةَ. اللَّهُمَّ إِنِّي آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَلَمْ أَرَهُ، فَلَا تَحْرِمْنِي

بزرگ را به محمد عطا کن، خدایا به محمد و خاندانش ایمان آوردم در حالی که او را ندیدم، پس مرا

يَوْمَ الْقِيَامَةِ رُؤْيَتَهُ، وَارْزُقْنِي صُحْبَتَهُ، وَتَوَفَّنِي عَلَىٰ مِلَّتِهِ،

در قیامت از دیدارش محروم مکن، و همنشینی با او را نصیب فرما، و مرا بر آیینش بمیران،

وَاسْقِنِي مِنْ حَوْضِهِ، مَشْرَبًا رَوِيًّا، سَائِغًا هَنِيئًا، لَا أَظْمَأُ

و مرا از حوض بنوشان، نوشیدنی کامل، سیراب کننده، روان، گوارا، که پس از آن هرگز

بَعْدَهُ أَبَدًا؛ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ كَمَا آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ

تشنه نشوم، تو بر هر چیز توانایی، خدایا چنان که به محمد

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَلَمْ أَرَهُ، فَأَرِنِي فِي الْجَنَانِ وَجْهَهُ. اللَّهُمَّ

(درود خدا بر او و خاندانش) ایمان آوردم در حالی که او را ندیدم، پس به من بنمایان در بهشت چهره اش را، خدایا

بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ عَنِّي، تَحِيَّةً كَثِيرَةً وَسَلَامًا.

روح محمد را از جانب من تحیت بسیار و سلام فراوان برسان.

مؤلف گوید: این صلوات همان صلواتی است که کفعمی از

حضرت صادق عليه السلام روایت کرده: هر که بخواهد محمد و آل

محمد عليه السلام را در صلوات بر ایشان خوشحال کند، آن را

بخواند، و ما آن را در «مفاتیح» در ضمن اعمال روز عرفه

ذکر کردیم. بدان که دعاهای وارده در مورد صبح و شب

بسیار است، و این مختصر را گنجایش بیش از این نیست و

در باب چهارم ده دعا از کتاب شریف کافی خواهد آمد

که در صبح و شب خوانده می شود، و اگر فرصت داشتی،

دعای عشرات و دعای معروف به یستشیر، و دعای نور و

دعای عهد: اللَّهُمَّ رَبَّ التَّوْرِ الْعَظِيمِ را بخوان و ما این دعاها را

دُعاهای صَبَاحِ وَمَاءِ

در «مفاتیح» آوردیم، و نیز در آداب تربت ذکر کردیم که دعای: **أَصْبَحْتُ اللَّهُمَّ مُعْتَصِمًا بِذِمَامِكَ** را، در حال به دست گرفتن تسبیح تربت، و آن دعا را در صبح و شام، برای ایمنی از هر خوف بخوانند.

دُعایِ ساعاتِ روز

فصل ششم

در بیانِ عَایانی که در ساعاتِ روز باید خواند و دعایِ هر روز

که اختصاصِ باطنی خاص ندارد

شیخ طوسی و سید بن باقی و شیخ کفعمی هر روز را به دوازده ساعت [منظور دوازده زمان است نه اینکه هر یک دقیقاً یک یا دو ساعت باشد] تقسیم کرده‌اند، و هر ساعتی را به امامی از دوازده امام نسبت داده‌اند، و برای هر ساعت دعایی را که مشتمل بر توسّل به آن امام عالی مقام است ذکر کرده‌اند، اگرچه روایتش را به خصوص نیاورده‌اند، ولی روشن است، که چنین تقسیم‌بندی را بدون استناد به روایت ذکر نمی‌کنند، و ما در این رساله به آنچه در کتاب مصباح المتهجّد آمده است اکتفا می‌کنیم.

ساعتِ اوّل: از طلوع فجر است تا طلوع آفتاب، این ساعت منسوب به امیر مؤمنان علیه السلام است و دعایش این است:

اللَّهُمَّ رَبَّ الْبَهَاءِ وَالْعِظْمَةِ، وَالْكَبْرِيَاءِ وَالسُّلْطَانِ، أَظْهَرْتَ

خدایا ای پروردگار زیبایی و بزرگی و بزرگمنشی و فرمانروایی، نیرومندی

الْقُدْرَةَ كَيْفَ شِئْتَ، وَ مَنَنْتَ عَلَيَّ عِبَادِكَ بِمَعْرِفَتِكَ،

را به هر گونه که خواستی نمایاندی و به شناساییات و به بندگانت منت نهادی،

وَتَسَلَّطْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبْرٍ وَتِكَ، وَعَلَّمْتَهُمْ شُكْرَ نِعْمَتِكَ. اللَّهُمَّ

و به جبروتت بر آنها چیرگی یافتی، و به آنان آموختی سپاس نعمتت را، خدایا

دُعایِ ساعاتِ روز

فَبِحَقِّ عَلِيِّ الْمُرْتَضَى لِلدِّينِ ، وَالْعَالِمِ بِالْحُكْمِ ، وَ مَجَارِي التُّقَى ،

به حق علی آن پسندیده ، برای دین ، و دانای به قانون ، و راههای و پستیها ، تقوا ،

إِمَامِ الْمُتَّقِينَ ، صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، فِي الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ،

پیشوای پرهیزکاران ، بر محمد و خاندانش ، در پیشینیان و پسینیان درود فرست

وَأَقْدَمُهُ بَيْنَ يَدَي حَوَائِجِي ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَي مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ،

و او را پیش می اندازم پیشاپیش خواسته هایم اینکه بر محمد و خاندان محمد درود فرستی

وَأَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَ كَذَا .

و با من چنین و چنان کنی .

ساعت دوم: از طلوع آفتاب است تا ذهاب حمره [یعنی کنار

رفتن سرخی افق مشرق] ، و به حضرت مجتبی علی السلام منسوب

است:

اللَّهُمَّ لَيْسَتْ بِهَاءِكَ فِي أعْظَمِ قُدْرَتِكَ ، وَ صَفَا نُورِكَ فِي أَنْوَرِ

خدایا به بر کردی لباس زیباییات را در بزرگترین نیرویت ، و خالص شد نورت ، در نورانی ترین

ضَوْوِيكَ ، وَ فَاضَ عِلْمُكَ حِجَابَكَ ، وَ خَلَّصْتَ فِيهِ أَهْلَ الثِّقَةِ

روشناییات ، و روان شد دانشت از پردهات ، و خالص کردی در آن اهل اطمینان به خود را ،

بِكَ عِنْدَ جُودِكَ ، فَتَعَالَيْتَ فِي كِبْرِيائِكَ عَلُوًّا ، عَظُمَتْ فِيهِ

نزد بخششت ، پس برتری یافتی در بزرگمنشیات برتری کامل ، بزرگ است

مِنْتَكَ عَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ ، فَبَاهَيْتَ بِهِمْ أَهْلَ سَمَاوَاتِكَ مِنْتَكَ

منتت در آن بر اهل طاعتت پس مباهات نمودی به ایشان ، بر اهل آسمانهایت به منتت

(بِمَنْكَ) عَلَيْهِمْ . اللَّهُمَّ فَبِحَقِّ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْكَ أَسْأَلُكَ ،

بر آنان ، خدایا به حق حسن بن علی علیه السلام از تو می خواهیم ،

وَبِهِ أَسْتَعِيْثُ إِلَيْكَ ، وَأُقَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَي حَوَائِجِي ، أَنْ تُصَلِّيَ

و به او به در گاهت دادخواهی می جویم ، و او را پیش می اندازم پیشاپیش خواسته هایم ، اینکه بر محمد

عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَأَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَ كَذَا .

و خاندان محمد درود فرستی ، و با من چنین و چنان کنی .